



HUSZTI PÉTER:

A Mandarin cirkusza

A kis cirkusz teljesen megbénította a forgalmat. Pedig mindössze egy rozoga Fordból és egy plakátokkal, hangszórókkal, feliratokkal, vigyori majmokkal, légtornászokkal, bohócokkal és grimaszoló kutyapofákkal feldíszített lakóocsiból állt. A sárhányókon, a gumikon és a lakóocsi ablakain jókora pi-

ros ákombákom betűkkel: „Mandarin-cirkusz”.

Nápoly közelében járhatunk már, délután volt. Az üvegen keresztül vakított, perzselt a nap. A városból ömlött, menekült kifelé az autókaván. Lehetetlen volt megelőzni a cirkuszt, pedig még sötétedés előtt le akartam érni Paestumig, látni a görög templomot és

a napkorongot, ahogy begugrul a tengerbe, az oltár mögött, mint egy nagy, piros otya.

Nápoly ijesztő autó- és embertömegében, kikötő- és piac zürzavarában, a fullasztó benzingőzben, szem elől tévesztettem a cirkuszt, az állomás környékét szirénázó rendőrautók zárták le, följebb temetési menet áll-

ta az útunkat, de végül is megkönnyebbült sóhajtással kerülgettem a biciklis-tákat és nyomtam a pedált csuromvizesen, amikor végre rátaláltam a városból ki-vezető útra.

Nyakon csíptük a napot az utolsó pillanatban, ahogy a tengerbe csusszant. Megbámultuk az időszaggat-ta, csipkés oszlopokat, — mintaszerű csatasorban, hűséges-kitartóan őrzik a múlt időket és a szivacsos, évezredes macskaköveket, körülcsodálva bábmészködő füvekkel, törpe bokrokkal, nagy fejű, tudós virágok-kal.

Padova, Bologna, Firenze és Róma szédülete után egy unalmas kis futut kívántunk estére, a paloták, síremlékek, szobrok, templomok, freskók izgalmá után a tenger nyugalmat, a szűk utcák visszhangzó dudakoncertje, motorbögése után a szélfuvolázást és hullámok lafatyolását. Találtunk is az országútról le-terve egy kis települést, és egy név nélküli kis panziót, halszaggal, virágos kerttel, pufók, fülig erő szájú mamával, ablakunk a strand homokjára nézett és a tenger szürke végtelenjére.

A falucska fő és egyetlen utcája, talán húsz ház, végén egy kápolna és egy kör alakú, füves rét: játszótér, futballpálya, játéctér, szükség szerint. Itt a helyünk! Ezt kívántuk! Talán csak a csend nem volt az igazi. A kápolna kis hangja csengett-bongott, a kémények füstöltek, a szomszéd házban rövid vezényszavak után két jókora pofon csattant, aztán hosszan tartó bömbölés, a parti homokra vidám társaság telepedett hűsölni, borral, gitárral, messze-hordó énekhanggal, a földszinti konyhában pedig a házinénink süttöt-főzött, áriázva.

Boldog, ünnepi hangulat lengett körül. Naptáron kívüli, nyári karácsony. Nagy fatalát rendeltünk hát vacsorára, a tenger gyümölcseivel. A tálon minden volt, amit a titokzatos víz megterem: sokféle, soha nem látott figurájú hal és rák és pók, kagyló és polip, és ha ünnep lett, hát falermumi bort is ittunk és sajtokat ettünk.

Nyolc óra lehetett, mikor megpofásodva kiléptünk kis panzióink családias étterméből. A fútea nyüzsgött, mint egy tébolyult hangyaboly. Nem lehetett a tenger felé menni, mert a templomtéren izgatott készülődés volt, szólt a zene, rakosgatták a székeket, lampionokat kötöttek a fákra, kapkodott, dolgozott mindenki. Közlebb értünk. Felkiállottam! A térer az öreg Ford állt, mögötte a

lakókecsi, feliratokkal, vi-gyori majmokkal, bohócok-kal, légtornászokkal és mo-solygó kutyafejekkel, a sárhányók és a gumik pi-ros betűi büszkén hirdették, hogy ide is megérkezett a Mandarin-cirkusz, a hang-szórók pedig szétkürtölték, hogy a csodálatos előadás kilenc órákor kezdetét ve-szi. Belépőjegy felnőttek-nek száz líra, gyermekek-nek, katonáknak ötven lí-ra. A cirkuszhoz négy em-ber tartozott. Egy szigorú, ősz úr, és egy idősebb hölgy, férj-feleség, a tulaj-donosok, egy hűg, vénlány forma, fekete klott ruhá-ban, és egy unokaöccs, ola-jos képű, összenőtt szemöl-dökű, sötét flekő. A direk-tórium és egyben a társu-lat. Jegyeket adtak, pénzt számoltak, rendezkedtek, készülődtek. Már ültünk, vártunk, vagy harminc fő-nyi, becsületes fizető kö-zönség és még tizenöt-húsz fákön lógó, villanypóznára kapaszodó, ablakokban potyázó.

Jókora magnetofon he-lyettesítette a zenekart. A recsegő nyitány után be-robbant, a foltozott szőnye-gekkel fedett porond közé-pére az ősz úr, már parádés aranyfrakkban, cilindere-ben, mikrofonnal a kezében. Sok csodát látunk majd itt ma este, és a sok csoda közt is a legfényesebbet, a kutyá-családot és a család fejét, Mandarint, a kutyaprofes-zszi, aki mindent tud, aki fantasztikus. A csodálatos, legnagyobb Mandarint!

A műsor egy nápolyi tré-fával kezdődött, ha jól értem, egy vendéglőben játszódtak és azon folyt a vita, hogy ki kapjon előbb enni. A direktor és a fele-sége élethűen veszekedett. A vita végén a direktor a nyomaték kedvéért egy zacskó lisztet öntött a di-rektorné fejére.

Nevetés, kis taps. Zsong-lórmutatvány következett. Meglepődve láttuk viszont a még mindig lisztes fejű direktorné, aki egy égő gyertyát tett a labdára, majd az egész rakományt a fejére tette és tétovázva lé-pegetett körbe, vártatlanul azonban viharszerű szél söpört végig a porondon, a gyertyát eloltotta, a bezárt kutyák vad ugatásba kezd-tek, mire a direktorné ide-gesen leejtette az egész mu-tatványt, aztán sikkesen pukkedlizett és eltűnt a kop-ott paraván mögött. Kis fanácskosz, paranaszavak, gyors veszekedés, de máris az unokaöccs pattant elő, tornacipőben, tigrisesikos gatyában, nyakában lánccal, ezernyi zsuszával és máris lóbálni kezdte magát a nyújtón, amelyet két fa közé akasztottak ki. Kelep és lengés és tótágas és lá-

bon lógás, hajlongás, taps, szaltó, flikk-flakk, újabb hajlongás, újabb taps. A paraván mögül észrevétle-nül besomfordált középre a jegyszedő néni, finoman meghajolt, aztán legna-gyobb rémületünkre ledob-ta magáról a fekete klott ruhát és boldogan cigány-kerekezett, kézen állt, csi-nált egy spárgát, majd az öcs karjaiba kapaszkodva együtt hintáztak, pörögtek, forogtak a nyújtón. Vil-lámlott, dörgött és így még méltóságteljesebben vonul-hattak le a porondról a le-vegő hősei. Mókás zene-szám következett: a direk-tor ici-pici hegedűn szomo-rú dalt cincogott, a lírai hangulatba azonban bele-masirozott az asszony és iszonyú esőrómpölést csa-pott egy nagydobbal a há-tán, cintányérral a kezé-ben, szájában egy sippal. Kiabáltak, veszekedtek, az asszony sértődötten kivonult, a férfi ismét hegedülni kezdett, az asszony újra bemasirozott, a férfi dühö-sen előkapott egy vízpisz-tolyt és lelőtte a feleségét, aki még haláltusájában is dobolt, cintányérozott és fűtült, a férfi ordított, a magnó recsegett, a kutyák a lakókecsiben türelmetle-nül esaholtak, az ég dühö-sen mordult, teljes volt a zűrzavar. A házaspár fűj-tatva lepakolta a zeneszer-zásokat és puszogva egy vastag, zöld kötelet feszí-tettek ki, talán harmincöt centiméterre a földtől. Meg-int az unokahűg libegett be, változatlanul megille-tődve, bikiniben, egy pohár vízzel a kezében. A pohá-rat a homlokán egyensű-lyozva átsúszott a köté-l alatt, bámulatra méltó haj-lékonyssággal. Lélegzetvisz-szafojtva figyeltük. Sike-rült! Felegyenesedett, le-vette a fejéről a poharat, csodálkozva ránk nézett, aztán nagy kortyokban ki-itta a vizet.

Es végre a cirkusz hősei! Előtte egy kis jelenet, párbeszéd, himnusz- vagy hősköltevény-féle, a kutyákról, a Mandarin-famí-liáról. Az unokaöccs szóno-kolt, még mindig tigrisesi-kos nadrágban és a vénkis-asszony alig hallhatóan kontrázott, a bikini fölött már ismét fekete klottban. A direktor csődült be, új, fényes, piros zakóban és a direktorné patinásan csillo-gó, mélyen dekoltált estélyi ruhában, frissen vakolva, maradék bohóclisztel a ha-jában. Mögöttük egy apró foxi kacszólt, vasalt nad-rágban, fátolyos fejdísszel és egy régi keringő hang-jaira táncoltak, bukdácsol-tak, kényszeredetten. A di-rektor büszkén hordta kör-be a tekintetét. A direktor-né gúgyogva tipegett, pör-gött a kutyák körül és ka-

cagott, villogtak az ezüst-fogai. Azután két újabb ku-tyaművész érkezett esikos dresszben, nagy, pottyós strandlabdával. Futball-meccs! Bökődtek, lökdösték orrukkal a labdát, közben fölbuktak, szétgurultak, az-tán erőt gyűjtve hajtottak újra a kapuk felé, a direk-tor harsogva sípolt, a di-rektorné sikongott, a vén-lány körmet rágya druk-kolt mindkét csapatnak, és végre begurult a labda a kapuba. Mindnyájan boldo-gan hajlongtak és a játéko-sok kaptak egy-egy cukrot. Az eső szemerkélni kezdett. Nem mozdult senki.

Feldübörgött a bevonulá-si induló, az Aidából. Az unokaöccs udvariasan szét húzta a függőnyt, és végre megláttuk Mandarint. Kék frakkban, bugyogóban, cilinderben, kék propeller-rel a nyakában. Ünnepele-ven, az induló ütemére kör-belépegetett a porondon.

A társulat szerelmesen, elhomályosult szemmel bá-multa. Masirozott, katoná-san körbe-körbe, egyszer, kétszer, tízszer, hússzor. Tapostunk! Mandarint bő-lobogott, szomorú szemek-vel. Aztán számolt. Igen! Összeadott, kivont, ponto-san ugatva az eredményt, de az ég minden dörrenésé-nél remegett kushadt a földre, összezavarta a szá-m-táncpéldát, szeméit könyö-rögve a direktorra emelte, aki azonban nem engedett meg semmilyen rendbon-tást, szigorúan kezdte elől-ről az egészet. A zene el-hallgatott. Néma csendben készültek a nagy mutat-ványhoz. Két ülőke a po-rondon, a direktor csettin-lett, Mandarint föl pattant az egyikre. A direktorné egy fekete sállal bekötötte a kutyá szemét. Az unoka-öccs berohant egy égő ka-rikával, mindenki feszül-ten figyelt, Mandarint reme-gett.

Mandarint átugorja a lán-goló, tüzes karikát! — üvöl-tötte a mikrofonba a di-rektor. A mi Mandarintunk! — fuvalázta a lisztes direk-torné. A mi csodálatos Mandarintunk! — sikkan-totta szinte egyszerre a pa-raván előtt a tigrisesikos unokaöccs és elbújva a légtornász néni.

A kutya nem mozdult. No, Mandarint! — bokszolt kedélyeskedve a kutyába a direktor.

Rajta, drágám! Mandarint édes! — lökdöste a széklet hisztérikusan a direktorné.

A bekötött szemű kutya azonban nem mozdult és olyan elszántan ragaszkod-tott a székhöz, mintha so-ha többé nem akarna le-jönni onnan. A karika köz-ben sestetegve, sercegve lán-golt a tigrisesikos kezé-ben. Ekkor hatalmas villám

hasította ketté az eget, iszonyú csattanás követte és Mandarint esztét vesztve, egyetlen ugrással végődött át a porondon, a publiku-mon, és szűkölve, szinte nem is érintve a homokot, repült, úszott a levegőben a tenger felé és eltűnt a parti sötétjében, Mandarint! — recsegte röstelkedve, rekedt hangon a direktor és veszt-jóslóan fűtöttentett, a direk-torné sóhajtozott, az olajos-képu boesánatkérő hajlon-gás közepette elindult a parti felé, visszaparancsolni a szökevényt és rémült arecal a vénlány is kiáltt a homokútra és alig hallható egerhangon cincogta: Man-darint, drága, kicsi Man-darint!

Korán keltünk! Hajnal-ban kellett visszain-dulni Rómába, hogy kijátsz-szuk a nap és az aszfalt perzselését, a tikkasztó szelet, a hűtővíz felforrását, a hógutát.

A földszinti konyhában már ismét vidám énekszó mellett sült a pizza, forrt a tej, főtt a kávé, aztán csomagolás, úszás, reggeli, fizetés, cuppanós puszik, integetés, indulás. A tem-plomtéren a hajnali nyirkos ködben riadtan csodálko-zott a cirkusz. A kintfelej-tett lampionok szégyenlő-sen bújtak a felkelő napsu-garal elől, a festett maj-mok, légtornászok, bohócok most szomorúan, kopottan bámultak maguk elé. A di-rektorné papircsutkákra csavart hajjal, zölden ült a lakókecsi lépcsőjén, ciga-rettázott, nem mosolygott, fel sem emelte a fejét, mi-kor elmentünk mellette. A légtornász-vénlány reggeli kutyavasztott a kutyáknak, könnyeit bele-belepottyant-va a lavorba. Messziről, a nádas felől a direktor és az olajosképu unokaöccs re-keft kurjongatását hozta a szél: Mandarint, Mandarint! Hol vagy Mandarint?

Az országhoz értünk. A lábásnyi kaktuszlevelekben állt az éjszakai esővíz. Visszanézünk az ébredő falucsukra. A kényéyek már pipáztak, megszólalt a kápolna kisharangja, mi pe-dig elindultunk újra az „örök Róma” felé. A szárdán süvítettek, özönlöttek a kocsik. Beletapostam a gáz-ba, bekapcsoltuk a rádiót. Milyen furcsa, jó érzés, hogy régi ismerősként vár vissza a Szent Péter bazi-lika, a Mózes-szobor, az ut-cák és a kutak, a Navona-tér, piktoraival és meditá-lós hippijeivel, és a pápasze-mes fűszeres bácsi a Via Accersio sarkán, és a bo-rozó a Trasteverén és elő-tűnk van még Velence, a meseváros, gondoláival, tit-kaival, a lagúnákkal.

Te! Hol lehet most ez a Mandarint?

